

IVAN MUŽIĆ, Masoni u Hrvatskoj 1918-1967, (Dokumenti iz tajnih arhiva Udb-e), Orbis, Split, 1993., 296 str.

Ivan Mužić, publicist poznat po svojim radovima o hrvatskoj prošlosti koje je napisao tijekom posljednjih deset godina, objavio je prošle godine zanimljivo djelo pod naslovom »Masoni u Hrvatskoj 1918-1967«. Podnaslov knjige, Dokumenti iz tajnih arhiva Udb-e, govori nam da se u ovoj knjizi mogu naći dosad nepoznati dokumenti o slobodnom zidarstvu na području dviju bivših Jugoslavija. Mužić je u ovoj knjizi objavio sljedeće dokumente: Izvještaj prof. dr. Milana Ivšića, redovitog profesora Ekonomsko-komercijalne visoke škole, poglavniku dr. Anti Paveliću o masonstvu u Hrvatskoj 1918.-1941., razne izvještaje Udb-e o masonima u Dubrovniku, Karlovcu, Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu iz 1957., koji govore o poslijeratnom masonstvu kod nas, zatim elaborat Udb-e u Zagrebu od 23. siječnja 1958. pod naslovom Nastanak i razvoj masonstva u svijetu i kod nas, koji sadržava popis živih masona te masona koji su se iselili iz Hrvatske, Informaciju Službe državne sigurnosti u Zagrebu iz 1967. o nekim masonskim aktivnostima, te na kraju elaborat Udb-e u Beogradu iz 1957. o masonstvu u Srbiji i nekim vezama s hrvatskim masonima. Autor je napomenuo da u ovaj izbor nisu uvršteni materijali koji se odnose na inozemstvo, rotare i podaci o privatnom životu pojedinih masona i članova njihovih obitelji, kao ni podaci o hrvatskim masonima koji su članovi loža izvan Hrvatske.

U predgovoru knjige Mužić je iznio mišljenje kako je na temelju dugogodišnjeg proučavanja hrvatske političke povijesti zaključio da se stvaranje Jugoslavije i zbivanja u njoj između dva rata ne mogu razumjeti bez utjecaja masona, te da se taj čimbenik gotovo i ne spominje u historiografiji. Njegovo je iskustvo istraživača masonske problematike da je to postala tabu tema, a zanimljivo zvuči njegovo mišljenje kako kod nekih osoba koje su bile u kontaktu s predratnim masonima postoji pravi strah od masona. Mužić je opširnije opisao i probleme s kojima se susretao kod pokušaja tiskanja knjige »Masonstvo u Hrvata«, te je istaknuo kako je najzaslužnija osoba što je ta knjiga uopće tiskana bio nadbiskup splitski, dr. Frane Franić, koji je dopustio da se knjiga tiska u biblioteci Crkva u svijetu. Po Mužićevim riječima, nadbiskup Franić najzaslužniji je što se nije ostvario plan velikosrpskog masonstva o stvaranju hrvatske Katoličke crkve nezavisne od Rima u vrijeme kad je u Hrvatskoj uhapšen kardinal Stepinac. Tražeći odgovor na pitanje zašto je nastala snažna negativna reakcija na pojavu njegove knjige »Masonstvo u Hrvata« 1983. godine, autor iznosi mišljenje da se to dogodilo zato što je masonstvo odigralo važnu ulogu u stvaranju Jugoslavije 1918., ali je to isto masonstvo svojom jugounitarističkom, a u biti velikosrpskom politikom pridonijelo slomu vlastite državne tvorevine.

No, Mužić ističe da nisu samo masoni vjerovali kako su Hrvati pleme jednoga troimenog jugoslavenskog naroda, već da su tako smatrali i neki poznati političari-katolici. Besmisleno je, po autoru, zbog te zablude, koje nisu dijelili samo masoni, od masonstva u Hrvata stvarati tabu-temu. Prešućivanje bilo čijih političkih zabluda znači slaganje s mogućnošću da se one mogu ponoviti, kaže Mužić. On je istaknuo kako je u obnavljanju Velike lože Jugoslavija vidio velikosrpsko masonstvo, te napomenuo kako je Zoran D.

Nenezic, veliki majstor novoosnovane Velike lože Jugoslavija, zapravo napredovao do majstorskog stupnja među masonima po ubrzanom tečaju u Njemačkoj, što je dosta nerazumljivo s obzirom na to da je broj stupnjeva, hijerarhijski gledano, barem 33.

Muzić se osvrnuo i na pisanje katoličke strane, pa navodi zanimljiv članak u časopisu *Mi* iz ožujka 1992., u kojem je pater Tonči Trstenjak rekao kako su se u travnju 1991. u Parizu masonski šefovi dogovorili da treba osvojiti vlast u bivšim komunističkim zemljama, a mogu se osloniti samo na socijaliste, a nikako na demokršćane. Iste godine sastali su se u Beču u srpnju predstavnici socijalističke internacionale i masonerije i odlučili su da se spriječi raspad Jugoslavije. Slovenci su, kao i Hrvati, izabrali nove, demokratske vlade, pa je jedini oslonac ovom planu očuvanja Jugoslavije viden u srpskim socijalistima. Kad je Hrvatska napadnuta, sve vrijeme rata europski su socijalisti govorili da tobože ne znaju tko je napadač, a tko napadnuti. Po Mužiću, ovi događaji oko suradnje masonerije i socijalista u europskim zemljama mogu se povezati i s priznanjem Hrvatske od strane Vatikana. Mužić upućuje i na dva autora čiji su stavovi o masoneriji i njezinoj odgovornosti za rat u Hrvatskoj oprečni: biskup Badurina je u intervjuu tjedniku *Globus* 4. listopada 1991. iznio mišljenje o masonskoj upletenosti u rat protiv Hrvatske, dok je Živko Kustić u istom časopisu od 18. listopada 1991. rekao da se treba izbjeći nova podjela među Hrvatima po pitanju masonstva, nego, ako ima Hrvata masona, treba nastojati da i oni rade za Hrvatsku kao svoju domovinu i državu.

Poslije ovih intervjuja dvojice istaknutih predstavnika Crkve jedno vrijeme je vladala šutnja o masonstvu u Hrvatskoj, pa su i mediji i Crkva tu temu zaobilazili kako se ne bi naškodilo Hrvatskoj na međunarodnom planu. Šutnju je prekinuo Radio-Vatikan 15. siječnja 1992. emisijom u kojoj je međunarodno masonstvo optuženo kao sukrivac za stradanja u Hrvatskoj. S druge strane, i u Hrvatskoj su se pojavili tekstovi koji su naglašavali masoneriju kao glavnu političku silu svijeta koja vodi protuhrvatsku politiku. Mužić je napomenuo da je 1992. oformljena loža Illyria, koja je okupila nekolicinu hrvatskih masona iz Graza i Beča, te su se odmah uključili u rad za pomoć Hrvatskoj.

U svezi s različitim pristupima fenomenu masonstva Mužić navodi i nekoliko članaka u nekim katoličkim časopisima u Hrvatskoj, u kojima se masonstvu pripisuje čak metafizičke dimenzije, a masonstvo se tretira kao ono koje je odgovorno za projekt novog svjetskog poretka, koji je Sotonino djelo, zamišljeno i na propast hrvatskog naroda. Mužić upućuje i na članak koji je iznio pretpostavku o infiltraciji masona u samu Katoličku crkvu kako bi je lako iskoristili za širenje svojih ciljeva. Ocjenjujući ovakve tekstove, Mužić je zaključio da se taj pesimističan ton može objasniti time što ne postoji nade da bi hrvatski masoni, koji su malobrojni, mogli utjecati na promjenu masonske politike prema Hrvatskoj, i jer postoji dvojba da masoni u malim narodima, kao što je hrvatski, mogu voditi posebnu politiku koja bi bila u protivnosti sa stajalištem masonske hijerarhije u svijetu. Iz svega iznesenog vidljivo je da je problem djelovanja masonerije na našim prostorima potrebno detaljnije proučiti pa je i pojava Mužićeve knjige, u kojoj možemo pročitati dosad nepoznate dokumente, vrijedan prilog daljnjem istraživanju ove problematike.

Zlatko Kudelić